

Numărul 28.

Oradea-mare 11/23 iulie 1899.

Anul XXXV.

Apare duminică. Abonament pe an 8 fl., pe $\frac{1}{2}$ dean 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Din lume.

A d i o.

Da, mult mai bine ar fi fost
Să fi rămas în sat la noi,
De-ți fi avut și tu vre-un rost, —
De-am fi avut pământ și boi.

Că suntem nevoiești de tot,
Și ai frați mici, — și sânteți mulți :
Muncese din greu, fac tot ce pot, —
Și tot flămânți, și tot desculți !

Tu ești mai mare, mai deștept, —
Când oiă murî, pe tine-ți las,
Și multe de la tine-aștept :
Nădejdea 'n tine mi-a rămas !

Și-acuma, ochii să-ți sărut . . .
Mergi sănatos și fii voinic !
Dar stăi ! o vorb' aș mai fi vrut,
O vorbă încă să-ți mai dic :

Tot ochii ăștia, amëndoi,
Așa frumoși, așa senini,
Să mi-ți aduci tu înapoi . . .
Să nu-ți uiți, maică, prin străini !

Î n v i n s.

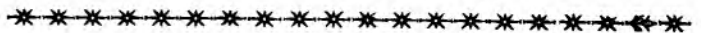
De mult instrăinatul
De-abia ce ți-a sosit,

Așterne-ți mamă, patul,
Să-ți doarmă dus băiatul
Bolnav și obosit !

Bătut el multă cale
De când te-a părăsit . . .
Învins de dor și jale
Pe prispa casei tale
Ați cade obosit.

Dar nu 'ntrebă : pe unde
A fost, — și ce-a găsit ? . . .
El rana-și va ascunde
Și nu-ți va ști răspunde
Decât : Sunt obosit . . .

St. O. IOSIF.

„Ticuri literare“.

(Fine.)

Dar, precum cu drept cuvânt dice dl Coșbuc : „Poeții și scriitorii sunt ca oile* — să dicem : poeții noștri — „sare una în prăpaste, sar toate după ea“. Dice vre-unul vre-un cuvânt — și fire-ar cuvântul cât de prost — ceialaltii cu toții „după el ține-te“. „Și mai toți“ urmează dl Coșbuc „nu-ți știu înțelesul, și-l bănuiesc numai. Aș ceti o vorbă, aș legat de ea o noțiune, care cum s'a priceput, și-acum unde te învertești tot de ea dai*.

„Și foarte mulți din scriitorii noștri actuali* cu deplină dreptate enunță dl Coșbuc „nu știu înțelesul vorbelor românești, și numai pe dibuite le pipăiesc însemnarea și fără să se gândească le întrebunțează ori s'o potrive, ori nu s'o potrive*.

Astfel ȳice, dar astfel și face chiar și dl George Coșbuc.

Dl Coșbuc în „Luptele de la Plevnița și Grivița” scrie: „Turcii se *năpustiră* asupra răniților”. Tot „cettorul mai cult” șcie, și trebuie să șcie, că *năpustiră* înseamnă *părăsiră*, prin urmare tocmai contrarul de ceea ce scriitorul vrea să ȳică, și ceea ce s'ar ȳice bine româneșce, *năpădiră*, *năvăliră*, se *aruncară*.

Poate că mi se va face trista obiecțiune, că verba valent usu. Da, verba valent usu, înse tocmai contrarul înțelesului nu poate fi *us*, ci numai *abus*. Alȳii, mulȳi, ȳic *omenire* în loc de *omenime*! Dacă și o absurditate ca aceasta se primeșce, atunci limba ni e pierdută, căci ca mâne, după vre-un alt nebun, cu tot acelaș drept, vom ȳice *tinerire*, *Românire*, *ȳerânire* etc. în loc de *tinerime*, *Românime*, *ȳerânime*! Apoi, nu-i aceasta crimă? Nu-i păcat?

Cuvântul *aflare* nu-i mai găseșci, ci tot numai *gășire* „orî s'o potirivî, orî nu s'o potirivî”. *Me gășesc acasă*; *me gășiam bine dispus*; în satul cutare *se gășesc mulȳi* ovrei; cei mai mulȳi proprietari *se gășesc* în județul Argeș etc. de-ȳi vine acru pe gât!

Toate se pot *află*, ce se gășesc; dar nu toate, ce se află, se pot și *gășî*. Noțiune mai largă, noțiune mai îngustă. Românul *gășeșce* ce caută, ce a pierdut, ceea ce n'a avut. Românul nu-i pierdut, nu *se gășeșce*; dar de *aflat* află bietul de toate, și *se* și află ici-colea și bine și mai reu, dupăcum vine.

Și-apoi vorba *gășire* — probabil de origine dacă — de și primită, veche, departe nu-i atât de românească și frumoasă ca cuvântul nostru antic roman *aflare*, pe care dintre Latini numai Spaniolii și l-au mai păstrat în vorba lor *hallar*.

Apoi păcătosul de *inspre*, *dinspre*, — deja primit și incubat prin us, — în loc de *cătră*, *decătră* — anticul *contra* — aproape cu totul părăsit; apoi *înainte-vreme* în loc de mai nainte; câtă-vreme, până-când în loc de pe-când și deoare-ce, devreme-ce; mai departe auȳind în loc de auȳind, simȳind în loc de limpede simȳind etc.; căși noui în loc de case noue; i-să în loc de sânt; ce ȳii? în loc de ce-ȳi e? i-și în loc de își; i-ȳi în loc de își; aȳi în loc de a-ȳi, și vice-versa; apoi florile se culc, se scol, se spël; și m'au invitat să stau pe scaun, în loc de să șed etc.; iar de-o vreme încoace ca cevaș nou, *cor* în loc de corp, *corul* profesorilor, *corul* episcopilor, diplomaȳilor, după Franezi, cari cuvântul corps îl pronunță cor etc.; apoi atinge în loc de ajunge, atinge culmea, atinge nivelul etc. asemenea după Francezi, cari pentru vorba noastră ajunge în înțelesul indicat n'au decât cuvântul *atteindre*. Apoi complect! Bibliotecă complectă! Ce bibliotecă o mai fi și-aia?!

Avem *complex* cu înțelesul seũ; avem *complet*, iar cu înțelesul seũ; dar *complect*, *complectare* e necorect, e absurd, n'are nici un înțeles; cu toate acestea „unde te învêrteșci tot de ea dai” — de astă vorbă proastă cum se cade. Dar încolo, dacă-i bine a respectă, de ce să nu fie bine a complectă? „Chestie simplă”. „Inconșiență”. Deũ așa! Apoi juneță, tinereță, frumșeță, — de juneăță, frumșeăță nici nu mai vorbim — în loc de junețe, tinerețe, frumșețe; apoi vitesă (franc. *vitesse*) în loc de iuțală, sau barem *viteșă*; apoi „întrînsa” în loc de într'însa. Ve rog, „trînsa”, vorbă românească! Substantiv în limba românească! Doamne apără!

Și „dacă mi-ar fi de asta, aș puté da exemple multe”. Tot păcatele acestea, ce provin din negândire,

*nepăsare, din — inconșiență** mai mult decât din neșciință.

Apoi nu-i crimă una ca aceasta față de limba noastră literară?! Sânt *literaȳi*, sânt *Români* aceia, cari astfel își fac păcate cu limba românească?!

Cu toate acestea dl Coșbuc îi desvinovășce. „Scriitorul nu-i vinovat; el întrebuintează vorba cu cu pricina *inconșient*”.

Nu „inconșient” să scrie literaȳii noștri, ci cu cea mai mare grijă, făcându-și ochii 'n patru și mintea 'n cincî, când scriu și când vorbesc, să nu primească, ci să respingă ori-ce vorbă, ori-ce *tic*, ori-ce „întorsătură și apucătură specială”, dacă aceste sânt nenimerite, și cu sfințenie să *păstrexe*, și cu priveghiere să ajute la desvoltarea *liberă* și *naturală* a tot ce-i *bun*, *frumos*, și *românesc* în dulcea și *corectă* noastră limbă românească.

Nu frivolă nepăsare, ci *seriositate* în cauză, căci cauza e *limba*, e *existența* noastră națională, — limba deja *primejduită* și 'n mare parte chiar *stricată* de venetici speculativ *străini* de neam și limbă, și de păcatele și nepăsarea noastră, și-a scriitorilor noștri *tite-raȳi români*!

La noi, Români, și mai cu seamă în regat domneșce o destrăbălare, o pornire, o deviare în limbă și în literatură nu tristă, ci deadreptul criminală. Unde din întreaga Românime limba e mai dulce, mai frumoasă; unde pronunțarea ei e mai corectă, mai elegantă: prin saloanele din Bucureșci și împregiurime, acolo ȳiarștii și nuvelștii noștri o încurcă mai urit. Un orator bucureșcean în parlamentul României te încântă, o damă de Bucureșci te farmecă cu limba românească, ce vorbesc. Iar scriitorii noștri! — Se nȳtelege, avem excepțiunî; dar într'adevăr numai puține excepțiunî. Ceea ce din partea scriitorilor se comite cu limba în ortografie și 'n scrieri literare în genere, dar mai cu seamă 'n ȳiarștica și 'n „beletristica” — sit venia verbo — de peste munȳi, e crimă, e păcat!

Ce să mai ȳicem de *purfonetismul* în ortografia noastră? Ce să mai ȳicem la această boală a limbei româneșci?! Român, Rumin, Inger, cînd, cînt, griũ, cît, îi de bătrîn, încă minios, miine, poi miine, miinile, cîntînd, mîngiere, sînge, cîmp, urlînd cîinii, rășchirat (resfirat) etc., apoi dânsul, strânge, aghiotant! Dar de ce nu, când dânsul derivă de la dans, strânge de la ștreang, iar aghiotant, negreșit că vine de la aghiuță, cel ce farmecă frumoasele fetițe?! Avem cuvântul ajutare, ajutor. Nemȳi ȳic Adjutant. Francezii asemenea ȳic aide-de-camp. Noi nu ȳicem și noi adjutant sau ajutor, Doamne fereșce! La noi vr'un mitocan a ȳis cândva, din glumă, aghiotant și noi cu toȳii, literaȳi și academicienî, haidî „ȳin' te după el!”

Este aceasta fața cinstită și *curată* a limbei româneșci?

E o mască de batjocură, e caricatura a tot ce-i româneșce, și ce-i latin, frumos și nobil în limba românească, un adevărat blestem asupra noastră! Greci, Bulgari, Armeni, ȳiganî pot scrie astfel; dar Românul, mândru și conșciũ de naționalitatea sa latină, nu va primî, nu-i rabdă inima, ca să se 'mpace cu astfel de păcat!

„Să me baȳi și să me legi” eũ astfel nu voi scrie nici odată!

Francesul cu limba și literatura sa de veacuri civilisată, și 'nalt organizată, ține strict la rădęcina ei latină și scrie fațade și fassion, iar noi, Români, ne-

ținând seamă ca Francesul, că d. e. mantenir derivă de la main, primind acest cuvânt, nu-l scriem și noi și nici nu-l rostim mântiné, ce menținé.

Englesul d. e. scrie Jowa și ceteșce Aĭ-oh'-u'ăh. Neamțul în *verderbende* are patru e de diferite sonuri, pronunțând acest cuvânt aproximativ *vördärbönde*. Cu toate acestea Neamțul p'acești patru e îi lasă liberi, curății și nici un semn nu le mai pune spre diferențiere.

Națiunile civilizate scriu și-și pronunță limba precum libertatea și corectitatea limbei o cere, și lasă 'n voia și la capacitatea străinului să 'nvețe, dacă vrea și poate, cum s'o scrie și cum să o pronunțe. Națiunile civilizate nu-și diformează limba de dragul nimerul.

Numai noi, Românii, să schinguiim blăjina noastră limbă în forme strimte, nepotrivite și pocite și s'o încărcăm cu semne, s'o „fulesnim“, (?) s'o „simplificăm“ (?) în hatirul străinului greoi ?!

Limba, ca tot ce are viață 'n lume, pretinde și ca deplină libertate în dezvoltarea sa. Forțată, încătușată, ea degenerază și din dulce și frumoasă ce eră odată, devine proastă și urâtă.

Și să nu uităm ! *Frumusețea și dulceața, și noblețea limbei noastre xace în latinitatea ei. Purfonetismul omoară latinitatea ! — Un blestem asupra limbei românești !*

Deci până-când Francesul nu va scrie Bordo, si-toayen, fassade, amperör ; Englezul nu va scrie precum rosteșce Aĭoăh, și Neamțul vördärbönde, până atunci nici noi, Românii cei adevărați, nu vom primi purfonetismul amenințător. Ierte-mi-se și această divisiune, dar nu m'a răbdad inima, ca din multele păcate ce avem, să nu spun la prima ocaziune unele din cele mai nefaste pe nimerite.

În politică avem destui dușmani. Barem în literatură și 'n grai să fim cuminte și uniți, să nu ne fim *acasă*, în familie, dușmani chiar noi de noi !

Aș mai avé o vorbă.

Andreï Mureșianu a ăis :

Un glas ei mai așteaptă, și *sar ca lupii 'n stână* :
Betrâni, bărbai, junĭ, tineri din munți și din câmpii.

Un fior ne cuprinde la *înțelesul* sublim al acestor cuvinte și stăm uimiți pe loc.

George Coșbuc are „curajul“ — și face pasul de la acest sublim — și observează : „— *de și nu e frumos să te joci cu copiii de a săritul în stână* —“ !

Ce să fie asta ? ! Glumă e ? Batjocură e ? ! Nu-î mai punem nume. —

Destul că simț național și pietate, dar nici înțelepciune nu-î !

Și nu-î vre-un ciocoî, care ăice asta, remas din vremea veche, sau vr'un străin frivol venit de erĭ, ci e Românul, e Ardeleanul, este poetul nostru dragălaș *Coșbuc* !

The rest is silence.
Tăcere.

Brașov iunie 1899.

IOAN B. LEMÉNY.

Din sbuciumul vieții . . .

Tânguitor răsună 'n vale prelung al clopotului glas . . .
Vecerne e. Încet se 'ndreaptă truditul om spre bun popas . . .
În satul liniștit nimica nu turbură duiosă pace ;
De la o vreme nu s'aude nici dangăt trist, clopotul tace . . .

Nici câni nu latră. Boare lină adie peste satul alb,
Ici-colo stau la sfat și glume flăcăi și fete dragi în dalb.
Șoptiri sfoase doar' mai rup din când în când tăcerea sfântă,
Iar colo 'n deal îndrăgostit păstorul scumpu-î dor și-l cântă . . .

Deodată-î liniște adâncă. Tăcut e satul. Somnul blând
Învăruit-a cu-al lui farmec creștina lume, ca 'n mormânt . . .
Curate suflete și trupuri trudite-și dorm odihna lor,
Fericitor li-î somnul greu și visul lor mângăietor . . .

Un chin li-î viața, dar ei poartă durerea ce li s'a ursit,
Căci au credință tare 'n Domnul : El da-va trai mai fericit !
Muncit-au ăiua, și-acum noaptea n'o turbură în pacea ei,
Nu-s rivnitori de-a face ăiua din noapte. — nu sânt ei ateĭ

Chiote și glasuri false sguduesc grădin' aprinsă,
Paliți tineri, roșii fete chefuesc la masa 'ntinsă . . .
E „Orfeul“ care-și bate joc de blândul de Morfeu,
Și adună la pierdare lume aăi, lume mereu . . .

Noaptea-î ăi 'n orașul mare, ăi de chef și de orgii,
Ce nu-și au locul în soare și la raze arginții . . .
Întunecul protege pătimașele petreceri,
Ce cosesc vieți și-avere, ca în grău tăioase seceri . . .

Curge vinul fals . . . Iar falsa dragoste atât de scumpă
Pentru cei ce au avere și nu șciu de nici o muncă,
Zăpăceșce pe cei tineri și de vârstă și de minte,
Candidați de desnădejde și pe urmă — de morminte . . .

Rieți băeți, femeii ușoare cred că pot gustă mereu
O viață desfrănată de pierdut și de ateu . . .
Și golesc setoși păhare, cântă, țipă desperați . . .
Dar spre ăiua, pe sub mese zac d'avalma răsturnați ! . . .

Satule, cu multă muncă, dar cu pace și senin,
Tu-mĭ poți da numai icoana fericirii pe deplin,
Nu spelunca desfrânării și-a vieții de scandal,
Ce te 'mbată 'n veselie, — dar apoi te dă de mal ! . . .

Cluj, luna iulie 1899.

IOAN SCURTU.

O idee cât de bună, pierde valoarea ei, dacă nu este bine exprimată.

*

Cei rei nu sânt fericiți, cu toate că isbutesc une ori.

*

Nu te teme de lege, ci de magistrat.

Din viață.

Printre șirele de spicuri aurite, șueră, flueră vântul.
Ce vesel o face, ce întrecut!

Din o moleșitoare nepăsare, din o moțăitoare uitare de sine, — produsul azuriei bolții inferbentate și a împregiurului liniștit, — neașteptat trezite de adierea crepusculului, spicurile se privesc speriate, confuze. Reciproc se învinovătesc de turburare și se sfeclesc și se frământă de necas.

Un fâșăit hazliu se produce ce pe delincuent pare a-l transpune într-o voie și mai flusturatecă și mai întreprinșătoare. Cu o fugă nebună străbate printre câtrăniții trași frumușel și ușurel pe sfoară, lăsând în urma-I să se audă o fișcăitură obraznică, inteșitoare. Zăpăcirea lor momentană îl amusează mult. Cu o stoică nepăsare se strecoară neîntrerupt înainte și apoi dintr'odată subit învârtindu se își reia drumul spre înderăt.

Aproape inse e să o pășască pungașul.

Din uimirea lor reculegându-se, învrăjbitele caută de urmărirea lui. O alungare febrilă își ia începutul, însoțită de fluerături nepăsătoare, vesele și de ciudoase șiscăririi.

Prea greoaie inse sunt ele și el prea sprinten.

Alungarea astfel se sistează.

Iar vântulețul obosit, dar în fond indestulit cu rezultatul, dispare în sfârșit cu totul.

La acest spectacol al naturii, un specimen caracteristic pentru viață, privesc melancolic.

Înveseli nu me poate... O involuntară similitudină poartă vina.

Mi se pare că vântul acel sburdalnic, încreșut, ce chinuie cu predilecție, e... dorul; iar mișcarea a-nevoie a spicurilor, cu vedita lor neputință, seamănă a... zădărnicie...

Zădărnicia dorului... ce cumplit real celui ce a pătruns înțelesul acestor două vorbe...

O, Dumneșeul meu!

Dar acest real să fie oare faptic atât de penibil, atât de dureros? Ori doar e numai închipuirea mea?

O voce misterioasă pare că atunci me întrebă:

Când vești dispărând, vești nimicindu-se farmecul unui simț ce pe lângă toate șicanările sale te-a fericit de atâtea-ori, de atâtea-ori, să nu fii în cazul acesta supus desperării?

Convingerea, recunoașterea nimicniciei unui eutare lucru și-e mult drag, — aceasta descoperire să nu fie producătorul natural al unei mari aflicțiuni sufleteșci?

Și nu vești simți tot de atâtea-ori un vag pustiș, un teribil gol în internu-ți? Nu?

Oh, da, oh da!

Și acú înțeleg că:

„Priceperea zădărnicii dorului e cumplită, fiind că-I o „zădărnicie“ a celei mai scumpe și mai sublime particularități ce constituie esența eului nostru; și aceasta-I: fericirea“.

VIOARA DIN BIHOR.

-
- Ești vesel ca un cioclu.
 - E adevărat.
 - Ce ți s'a întâmplat?
 - Îmi cade përul.
 - Și țineați mult la el?
 - Se n'țelege, îl am de la mama...

Lanțul de aur.

Novelă svedică de Onkel Adam.

Traducere de Mihail Eminescu.

(Urmare.)

Noi ne petreceam adese-ori cu șacul, un joc care mi-a făcut totdeauna plăcere. Don Caldero împărțea gustul meu și noi ne luptam de multe ori toată sara într'un singur joc. Șacul me delectează — țieea el — fiind că e din toate jocurile mai puțin basat pe hasard. Hasardul se arată pretutindene, încât trebuie să căutăm vre-o plăcere, care-l suferă atât de puțin pe cât se poate. Petrecerea noastră nu trebuie să le dea loc spiritelor de a-și face petrecerea lor cu noi.

El visită seratele socrului meu și pe mine, dară încă nici odată nu-mi făcuse invitațiunea, de a-și face o vizită. El locuia într'o casă mare, cu totul singur și nu primia nici odată străini. Caracterul său nu atrăgea pe nimeni, îi respingea pe toți, căci puținii pricepeau sau cunoșeau valoarea sa, și încă mai puținii puteau să aibă plecarea de-a-i urmă în sborul său curajos, în sferile fantasiei. Pinguinii adevărului, fără aripă și lipiți de pământ, nu pot să urmeze pe vulturul geniului, care zboară către soare, ei par chiar a nu vré să-I urmeze; ei sunt mulțumiți și mândri, dacă au găsit în mlașcină un grăunte și nici nu visează, că există o feară mai frumoasă decât mlașcina lor și o pradă mai nobilă decât niște rîme și culbeci. Cu un cuvânt — adause contele la elogiul ce-I făcuse lui Don Caldero — cu un cuvânt părinte, nu mai e în lume nici cîiri un astfel de bărbat ca Don Caldero.

Caldero m'a invitat în fine odată la sine. El locuia departe în suburbiul din nord într'o locuință, pe care o aședase după gustul său. La intrarea mea în salon nu găsi acolo pe nimeni; el era deșert și luminat de o singură lampă, care spânzură în mijloc și răspândia lumina sa peste salon. Mersei mai departe... asemenea tăcere mormentală, aceeaș umbră, acelaș lux greoiu, a căruia stemă purtă totul. Remăsei cu un simțământ extraordinar în intrul meu, imi veni în minte poveștile doicelor despre castelele farmecate, și me credeam transportat într'un astfel de castel, al căruj domn ar sta într'un adânc somn de farmec în camerele interioare cu toată curtea sa de sutimi de ani. Aceasta închipuință fu înse întreruptă prin pasurii line pe covorul bogat și figura posomorită a lui Don Caldero sta înaintea mea. Bine-ai venit, domnule conte — țise el cu afecțiune — ai venit în eremitagiul meu, și într'adevăr n'am invitat pe nimeni altul până acuma decât pe domniavoastre. Am vrut să ve posed o sară numai eu singur, vești iertă egoismul meu.

Me conduse în cabinetul său interior. Acesta eră o cameră mică inse naltă și mobilată cu un gust cât se poate mai sinistru decât celelalte. Păreții imbrăcați în catifea închis roșie, contrastau într'un mod mirabil cu pilastrii albi și ornați cu aur ce-I despărțiau. În mijlocul camerei sta o masă și o tablă de șac și avea locul între două luminări mari de ceară. Ședurăm pe sofă și Caldero părea cufundat în gânduri. În fine încep: Domnule conte, vești află poate neînțeleș de ce sînteți așa de scump spaniolului Caldero; el crede că trebuie să v'o explice aceasta; și spre a o puté, trebuie să ve dați o desfășurare a întâmplărilor mele. — Ascultați cu atențiune, ce-o să însemne aceasta întroducere stranie. Don Caldero reîncepú de nou:

L A Ț A R Ă .

— Eū sūnt născut și crescut în Madrid; tatăl meu eră un om sărac înse nobil, de o nobleță vechie și eū supseī dară din copilăria mea ideile despre valoarea acestui rang. El cădū în urmă în ochii mei, cu toate că nu me pot desbină nici acum de superioritățile nașcerii; este o superioritate aceasta, creată de natură, care se lasă dovedită de nedreaptă numai prin rezonanțele minții, nu înse din necese curat naturale. Eram, precum țisei, sărac înse mândru cum trebuie să fie un spaniol și o dorință nestingibilă după onoare și glorie ardea în inima mea jună. Aceasta dorință căpătă o putere nouă prin amorul cătră o copilă frumoasă, tot așa de săracă ca și mine, înse și mai avută în străbuni glorioși. Distincțiunea mică în numărul antenașilor noștri și sărăcia mea prefăcură amorul nostru numai într'o dorință ardinte, fără speranță de a se realisă vr'odată, căci părinții ei, mândri de sângele lor curat creștin, care remase prin sutimi de ani neamestecat, nu se puteau împacă cu gândirea, de-a unī pe fiica lor cu mine, a căruia străbun fusese maur. Înse tinereța și amorul uită ușor aste distincțiuni mici, și copila se alegă de mine, cu un amor adânc. Adeseori când veniă de la liturgie, imī dăruia momente neîntrerupte de nici un martor; ah! cât de fericit eram! credeam că voiū putē prin propriul meu merit să conving pe părinții Mariei că sūnt demn de ea; de aceea căutaī a fi primit la corpul diplomatic, cale, care sub regenții noștrii ceī slabī e un drum cătră norocire. Eū fusei în curēnd atașat la ambasada din Viena.

Găsiī pe copila mea; a fost pentru cea din urmă dată și nici odată nu voiū uită momentul acela. Nu uită pe fidelul teū Alfonso — murmuraiū eū și o strinsei în brațele mele. Simțiam cum curgeau lacrimile pe fața ei înfioritoare. Caută, scumpă Marie! — i țiseiū în fine, și-i dădui un lanț de aur mic, pe care-l căpătăsese de la maica mea — iacă, aici e-un suvenir mic, ține-l ca să gândești adesea la mine; înse dacă m'ai părăsi, să mi-l trimiți înapoi, și-l voiū purtă cu gândul la tine, pân' voiū muri rugându-me pentru tine. — „Nici odată, nici odată, murmură Maria luând lanțul“. Nici odată — țiseiū eū stringându-o mai tare în brațele mele. — Înse Marie — țiseiū eū, după ce me mai liniștisem — tu m'ai putē uită. Vrei tu să împarți, drept semn al legământului nostru etern, o hostie sfântă cu amantul teū? — Eū aveam una și o rupseiū în doue părți. Dumneșeū e martorul nostru — țiserăm ambiī. Orologiul bătū un-spre-șeece în mânăstirea apropiată. Trebuie să me duc — țise Maria — etern al teū, etern, etern! Stătui încă mult după ce se depărtase și căutaī după ea în lumina lunei. Etern! etern! răsună în urechile mele și în vise de aur de un fiitor plin de fericire și onoare, mersei acasă.

Fusesem aproape un an în Viena, când imī aduse într'o sară un necunoscut un pachet. El conținea un lanț de aur. Me îngrozii. Așă dară — țisei — înșelat, părăsit, înse nu, nu-e cu puțință! O țidulă, ce eră alăturată conținea spre mângăerea mea următoarele cuvinte: „Eū în minte jurământul meu, sūnt înse silită să-l calc... nu desprețui pe Maria“. — Don Caldero imī arătă un medalion, pe care-l purtă pe pept. Cunoașceți — întrebă el — aceasta fată. Me spăimântai.

Eraū trăsăturile consoartei mele...

— Soția mea! țiseiū cu o voce nesigură.

— Nu, amicul meu — respunse Caldero cu un suris amar — a fost maică sa. Din cauza aceasta m'am făcut amic cu domniavoastre, iubiam încă pe maica în

copilul ei. Am suferit... am abșis, și cred bucuros, că a fost necesitate, că a fost silă, aceea ce mi-a răpiti me Maria mea. Să jucăm domnule conte!

Me puseiū mut la masa de șac. Eră prețioasă. Câmpurile erau petre-albe și negre și figurele unei părți erau de argint, iară a ceialalte de bumbi piliți de cristal alb, a celoralte eră de un metal închis-albastru ca oțelul.

— Nu este obiceiū de-a se jucă șac în bani, țise Don Caldero, înse de ce n'am hasardă puțin? aș vrē... am adesea idei foarte bizare... am vrut să donez Iuliei lanțul de aur pe care l-a posedat maicăsa; înse nu-e prețios, nu-e modern; cu toate astea dac'ar află poate istoria lui, l-ar purtă ca o suvenir de la Don Caldero. Eū o pun în joc, iar domniata, domnule conte, să puni o viță din pērul negru al Iuliei, ea ar da-o bucuroasă, dacă i-ași cere-o. Veți iertă unui amant bētrân și înșelat, că crede a vedē sufletul maicei, vēdēnd pe fiica, soția domniei tale.

Tăcurăm; înse Don Caldero se părea că perdea în adins și pierdū curēnd. Sūnt invins — țise el liniștit și se duse la o șatulă, ce n'o observasem încă până acuma. — Aici domnule conte e lanțul, voiū fi mai liniștit, dacă nu-l voiū mai avē în mâinile mele. — Lanțul eră mai prețios decât creșusem că va fi, și me bucuraiū, că voiū putē vedē pe Iulia ornată cu el dinaintea lui Don Caldero. Scriseiū un bilet Iuliei, în care, fără înse de-a pomeni de maicăsa, i comunicaiū jocul meu cu Caldero, și o rugaiū de-a trimite o viță de pēr, în cazul dacă în contra speranței mele, aș fi perdut partia mea. Acest bilet l-am trimis printr'un servitor la soția mea acasă.

Apoi ne puserăm iară la joc. Înse acum Caldero luă sama, și pe mine din contră me apucase o spaimă internă, o neliniște pe care nu mi-o puteam explică; eū comiteam cele mai mari greșeli. Don Caldero mi-o observă și me lăsă să trag din noi, înse toate în darn... eū stam ca farmecat și nu puteam călculă pozițiunea mea. În fine veni un servitor, de-mī aduse un bilet mic de la Iulia. Ea glumiă despre gustul amicu-lui nostru spaniol, trimise înse cu toate astea suvița de pēr; cu toate că me rugă, de-a nu jucă în viitor nici pe lucruri mai prețioase decât lanțul pe vițele de pēr a soției mele. Îrătaīū lui Don Caldero scrisoarea, el ceti și părū a pali. Scrisoarea semēnă cu aceea a maicei sale; — țise el și puse epistola pe masă. — Să continuăm. — Noi jucarăm; înse în curēnd me vēđui impresorat de figurele sale, neliniștea mea internă creșcea, eră ca și când imī spânzură o spadă goală de-un fir de pēr de-asupra capului; luminările părea a arde mai întunecat, bumbul alb de la regele meu părea palid ca laptele, pe când figurele purpurii ale lui Caldero, luminoase ca cărbunii aprinși, străluciau de o lumină internă.

— Șac — țise el încet — șac, domnule conte, — repetă el mai tare... înse eū stam nemișcat și căutam cu ochii întunecați asupra figurelor. Imī părea că un demon stă la spatele mele și pusese mâna pe capul meu, care eră inferbintat, cu toate astea o răceală de moarte înfioră tot trupul meu și totuș... în fine îndreptaī privirea asupra lui Don Caldero... fața sa întunecată eră mai palidă decât totdeauna... el eră ca un cadavru și numai ochiul seū întunecat zăcea neconținut asupra mea. Astăzi e 12 august — murmură el înainte sa — împăcare cu reposata... domnule conte, dați-mi vița de pēr. — El o primi și eū ca beat me scolai de la measă și me îndreptaī către

ușe . . . nu știeam de nimica, înse Caldero me urmă: lertați domnule conte purtarea mea posomorită, înse ați sunt tocmai douăzeci de ani de la ziua, de când împărții cu Maria hostia! Eu am ținut jurământul meu . . . noapte bună, domnule conte; nu uită pe amicul domniei tale!

Alergai acasă; nici odată în viața mea decât atunci n'am auzit o voce mai clară, care strigă ca o amenințare în fundul sufletului meu. Fug! alergă! — strigă vocea din mine și eu sburam mai mult decât mergeam.

— E Iulia încă deșteaptă? întrebați pe-un servitor, ce-mi eși înainte.

— Contesa? întreba el.

— Da! da, contesa.

— Contesa e de sigur încă deșteaptă, căci a trimis de abia de cinci minute nu știu unde pe camerieră.

Eu alergai în camera soției mele. Iulia sta într'un jeț înaintea toaletei sale, ca și când n'ar fi auzit venirea mea. Mulțumescu-ți Doamne, că se 'mplinise presimțământul meu! . . . nici un răspuns. Iulie — esclamați infricat — Iulia nu me auzi tu? . . . Aceeași tăcere. Ea sta tăcută înaintea oglinzii și frumoasele ei trăsături se reflectau în sticlă: . . . lanțul câștigat era împregiurul gâtului ei, și ochii se întunecoși albaștri me priviau cu blândeală. Iulia! Iulia! — strigai apucând mâna ei. Era rece. Membrele ei moi. Dumnezeuul meu! . . . Dumnezeuul meu . . . era moartă. Nu știu ce se întâmplă mai departe, înse patru-spre-dece zile în urmă am fost la domniata părinte, și-i dedui Iuliei un loc în mormântul familiei.

Contele-și finise narațiunea. El se scolase și umblă cu pași mari prin cameră. Orologiul bătă un-spre-dece. Ești aici, Iulia! — strigă contele și ochii se învârtău sâlbatec — vină! . . . vină la mine! — el deschise ușa camerei alăturate și strigă prin întunec: Iulia, aici sunt eu . . . eu Iulia: — numai un aer rece suflă din cealaltă casă și un murmur se auzi. — Ea a trecut; — dișe contele, închise ușa și cădu pe-un jeț — ea nu va să vină . . . Dumnezeuul meu! lasă-me să me duc eu la ea! — Contele ședă un moment pierdut în gândiri. Apoi se scolă, caută la mine cu ochi lucitori și dișe: Părinte! cât e de dulce de-a spera.

Când me dusei de la el, me simții într'atăta de mișcat, încât fui bucuros, că servitorul imi lumină prin saloanele deșerte . . . așa e de tare imaginațiunea, dacă o tredești.

Din timp în timp îl visitam pe contele. El era mai liniștit decât până acuma; înse sănătatea sa începea a suferi, neobservat pentru el însuși, nu înse pentru unul ce avea numai din când în când ocașiunea de-al vedé. El începea a fi mai neliniștit, ridea de lucruri ce nu erau ridicole, înse era tot acelaș om bun, cum fusese totdeauna și vedea clar, dacă nu întră în cuprinsul misticei; atunci înse începea a visă, și Iulia . . . iubita sa Iulia era punctul exclusiv al ideilor sale.

În mijlocul iernei imi veni de-odată un trimis, rugându-me să vin îndată la castel. Trimisul nu știea cauza de ce eram chemat în contra obiceiului, spuse înse că servitorul contelui i-ar fi ordonat să incalece și să vină cât mai de grabă la mine. Eu presimțiam o nenorocire și pornii la moment.

(Finea va urmă.)

Poesii populare.

Din comuna Șard (comitatul Albei-Inferioare.)

Frunză verde de sêcară,
Mi s'o dus mândra în țară,
De frica gunoiului,
De groaza rêsboiului.
Întoarnă-te mândră iară,
Că me duc și ți-o aduce,
Ți-o aduce șease boi,
Doi i-om pune la rêsboi.
Și cu doi cărăm gunoi,
Doar' l-om scoate de la voi.

— Draga mea ce jucătoare,
Bun' ai fi bute de moare.
— Dragul meu ce jucător,
Bun ai fi dârg în cuptor.

Vai mândruță, cum te-aș bate,
Da mi-s mâinile legate,
C'un fir de mătasă neagră,
Nu te pot bate de dragă.

Cucule cu peană sură,
Nu cântă la curmătură,
Ci cântă din sus de sat,
Că mândra s'o măritat.
Și de s'ar fi măritat,
De la noi a trileea sat,
Da ea deș s'o măritat,
De la noi a tria casă,
De-s tot cu inima arsă.

Bere-aș apă, din ce-aș bea?
Bere-aș apă din scumpie,
Din gura lui Vasilie;
Din frunza de lilion,
Din gurița lui lion;
Din frunză de măghieran,
Și din gura lui Traian.

Măi bădiță bucerdene,*
Nu veni așa de vreme,
Când dușmanii taie lemne,
Ci vină la miez de noapte,
Când dușmanii dorm pe moarte.
Și când treci, hade, pe la noi,
Nu te uită oblu'n curte.
Că io am dușmane multe.
Ci te uită peste sat,
C'or gândi că ne-am lăsat,
Și te uită peste rit,
C'or gândi că ne-am urit.

Gura de la flueraș,
Ca turta de la oraș,
Când o cumperi nu te 'nduri,
Când o mănăci nu te sature.

Uite badea trece dealu,
Că-i cunosc boii și caru,
Că i caru cinșel,
Badea-i cu cojoc pe el.

* Din Bucerdea.

SALON

Serbări culturale în Săini.

La 1/13 iulie s'a ținut în Săini (comitatul Sătmar) adunarea despărțământului XXXIII al Asociațiunii pentru cultura și literatura poporului român și adunarea Reuniunii învățătorilor din comitatele Sătmar și Ugocia. Tot în acea seară s'a dat și un concert împreună cu bal. Despre acestea imi iați voia a informa on. public cetitor.

Încă în prețuia adunărilor și a petrecerilor, au început a sosi oaspeții atât cu trenurile de la Sătmar și Baie-mare, cât și cu trăsura. Domni, doamne și domnișoare, care de care mai frumoase, sosiați tot într'una; dar cu toate aceste, prin îngrijirea neobosită a comitetului arangiator, în frunte cu dl Alexandru Stețiu, avocat în Săini, am fost cu toții încuartirați bine.

În ziua de 1/13 iulie oaspeții se înmulțiau la tot momentul așa, că la masa solemnă începută la 8 ore și celebrată în biserica spațioasă gr. cat, împodobiță cu flori și crengi verzi, au fost de față o mulțime de oaspeți atât dintre inteligenți, cât și dintre țereni. Misa a fost celebrată prin R. Domni: Georgiu Șuta, protopop și paroch în Mofșinul-mic, ca director al acestui despărțământ; Antoniu Gitta, protopop și paroch în Borhid și Alexiu Berinde, paroc local; cu asistența domnilor: Gavriil Berinde, capelan în Tarna Ugociei și Paul Tămaian, cleric orădan de la teologia din Ungvar. A cântat foarte frumos corul mixt al plugarilor din Săini, condus prin harnicul învățător Ioan Cionca.

După liturghie s'a deschis adunarea Reuniunii învățătorilor din comitatele Sătmar și Ugocia prin dl preside Lupan, învățător în Baiasprie. La adunare au luat parte activă toți membrii Reuniunii, discutând chestii de mare importanță pentru mersul pedagogiei.

La 11 ore sunetul clopotului ni-a chemat la adunarea generală a despărțământului Asociațiunii. Dl Șuta, ca director, prin un discurs profund și frumos a deschis adunarea, la care a discurs dl Alexiu Berinde, paroc local, mulțumind tuturor celor prezenți pentru înfăptuire. O cunună frumoasă de doame și domnișoare, precum și o mulțime de domni și țereni au ascultat cu cea mai încordată atențiune tot decursul ședinței. Din rezultatele adunării relev două momente și anume: Dl Gavriil Szabó, paroc în Bicsad, a pus la dispoziția comitetului un premiu de 5 fl. pentru cea mai bună colecțiune de poezii populare din țara Oașului. Tot cu aceasta ocaziune s'a notificat, spre cea mai mare bucurie a adunării, intrarea în despărțământul sătmărean a comitatului Ugocia, situat la marginea românității noastre, prin inteligența sa prezentă, în frunte cu dl Ioan Pap, paroc în Turfi.

După închiderea adunării, la 2 ore p. m., s'a ținut prânzul comun, la care în loc de 70 persoane, pentru cari s'a pregătit, s'au însinuat 120 de persoane; mulțumită inse îngrijirii comitetului arangiator, ni s'a făcut destul în toate părțile. Sub decursul prânzului s'au rostit mai multe toast. Dintre ele amintim pe a dlui G. Șuta, director al despărțământului, pentru Ma-

jestatea Sa; apoi a dlui George Pop de Băsești, care ne invită pe toți la lucru pentru limbă, lege și moșie; și a dlui Vlassa, preot castrens la compania a V-a din Miskolez, la care se regrutează copiii din giurul Săinului și din țara Oașului. Dl Vlassa prin toastul său rugă pe cei prezenți, dintre cari cei mai mulți erau preoți și învățători, conducători ai poporului, ca să se îngrijească de popor, ca să se silască a-l face să înainteze „căci precum ne va fi poporul, așa ne va fi și viitorul“.

La concertul de seară 230 de bilete s'au rescumpărat de către oaspeții prezenți. Publicul cu cea mai mare curiositate aștepta începerea concertului. În așteptarea sa nici nu s'a înșelat, a fost îndestulit cu toate. Dna Laura Borbola, cunoscută deja ca artistă de pian, ni-a predat câteva bucăți de Rubinstein, Moszkovszky, și câteva compoziții românești. Toate erau foarte frumoase și precis executate, așa că te mirai că de unde scoate acele melodii frumoase, cari te încântau. Mai ales piesele românești au fost aplaudate cu cel mai mare entiasm. Dșoara Adela Trif a cântat solo: „Ochi albaștri“ și „Ce te legeni codrule“; iar dșoara Ana Ferenciu: „Muta din Portici“. Ambele dșoare debutante erau la înălțimea angajamentului lor. Dșoara Marietta Iernea a declamat poezia: „Ruga mamei“ cu un succes surprinzător. Oaspeții prezenți prin aplause nenumărate și-au arătat mulțumita față de dșoarele debutante, iar dñii arangiatori le-au onorat cu câte un buchet de flori pompos, legat cu mândrul nostru tricolor. Domnul Aureliu Mureșan, teolog din părțile orădane, a cântat solo: „Țara românească“. Vocea-i puternică și frumoasă a stărnit simțeminte animate în publicul recunoscător, care a erupt în aplause frenetice. Nu pot să uit inse nici de corul vocal, condus prin dl drd G. Miculaș. După câteva probe premergătoare a cântat două piese: „Senin și furtună“ și „Palermo“, la începutul și finea concertului cu atâta precisitate și frumseță, încât toți oaspeții prezenți au fost încântați bisând cântarea finală.

După concert a urmat balul. Dñii arangiatori cu o sîrguință care nu cunoșcea oboseală, se nisuiă a ne procură o petrecere cât de plăcută, au și reușit. Capela constătătoare din 14 membrii, adusă din Baia-mare, a executat tot piese românești, începând de la „Ardeleana“ cu care s'a început balul, până la ultimul dans.

Cam pe la 11 ore muzica de-odată începe „Deșteaptă-te Române“ și pe ușa deschisă intră 10 călușeri conduși de vătavul lor dl Ioan Radeș, comptabil la banca „Sătămăreana“. Călușerii au fost tineri plugari din loc și dl Radeș cu oboasă și abnegare mare deja de timp îndelungat i-a învățat: Călușorul, Bătuta și Hora, jocuri pe locurile aceste încă necunoscute. Dar au și jucat tinerii călușeri cu cea mai mare frumseță și precisitate. Laudă și mulțumită dlui Radeș din partea tuturor.

Au fost de față dñii George Pop de Băsești, pururea preaiubitul bade al nostru; Vlassa, preot castrens, profesorii din Beinș dr. Florian Stan, Coriolan Ardelean și Ioan Iepure; și mulți alți fruntași și inteligenți. Dintre dame, doamna Achim, (Săini), dna Anderco (Ilba), dna Anderco (Odoreu), dna Ardelean, dna Berinde (Săini), dna Berinde (Călinesci), dna Berinde (Tarna-Ugocel), doamnele Borbola (Sătmar), dna Bud (Gherța-mare), dna Farcașiu (Săini), dna Ferenciu (Sătmar), dna Ghețe (Târșolți), dna Ghiriti (Săini), dnele Gitta (Borhid), dna Huban (Sătmar), dna Iernea,

dna Lucaciu (Șișești), dnele Marchiș (Tâmbaia), dna Nilvan (Șomcuta-mare), dna Papp (Săini), dna Popp (Prilog), dna Pop (Turți), dna Pop (Băița), dna Roman (Vama), dna Serbac (Gherța-mică), dna Silvași (Sătmăr), dna Steer (Beinș), dna Ștețiu (Săini) dna Trif (Săini) și multe altele. Dintre domnișoare: Emilia, Gizela și Serena Anderco, C. Ardelean, G. Balint, Elisa Berinde, M. Berinde, Iulia Bran, Cornelia Bud, Cornelia Ciurdariu, Ana Ferentiu, Paulina Gitta, Cornelia Gogia, M. Irimiaș, Maria Iernea, Veturia și Tulia Lucaciu, Valeria Marchiș, Elisa Negre, Livia Nilvan, Veturia Nuțiu, Marta Papp, Lucreția Papp, Nisa Papp, M. Pelle, Cornelia și Emilia Pop, C. Pteanc, Cornelia Roman, V. Serbac, Gizela și Elena Silvași, Veturia Steer, Elisa Ștețiu, Adela Trif ș. c. l.

Mulțumim dnilor arangiatori pentru ingrigirea și oboseala lor, dșoarelor și domnilor debutanți pentru plăcerea ce ne-au făcut-o, precum și tuturor dnilor, doamnelor și domnișoarelor prezente, cari toți și toate au contribuit la succesul acestei petreceri, care a inaugurat o mișcare culturală românească în părțile sătmărene.

UN PARTICIPANT.

Festivitățile din Săliște.

Programul festivităților

ce se vor arangia cu ocaziunea adunării generale a „Societății pentru fond de teatru național-român”, ce se va ține în Săliște duminică la 18/30 iulie și luni la 19/31 iulie 1899.

I. Sâmbătă, la 17/29 iulie a. c.

1. Primirea oaspeților la trenurile de după amiazi și seara și incuarterarea lor.

2. Seara la orele 8 $\frac{1}{2}$: Intrunire de cunoștință în grădina „Otelului comunal”.

II. Duminică la 18/30 iulie a. c.

1. Primirea oaspeților la trenurile de dimineață.

2. La 9 ore participarea la serviciul divin în „Biserica mare” gr. or. din loc.

3. Ședința primă ținută în sala festivă a școlii de la 10—12 ore a. m.

4. Banchet în pavilionul helvețian la 2 ore d. a. Bilete de persoană à 1 fl. 50 cr.

5. La 5 ore vizitarea expozițiunii arangiată în una din salele școlii.

6. Seara la orele 8 în Pavilionul helvețian:

a, Concert

dat de Reuniunea română de cântări din loc.

I. a, „Hora Dobrogeană”, cor mixt de N. Popovici;
b, „Ce faci Ioană”, cor mixt de G. Dima.

II. „Trei cântece populare”, cor mixt de Mendelssohn.

a, „Cu mine fugi”;

b, „O brumă a dat peste noapte în maiu”;

c, „Pe-al lor mormânt.”

III. a, „Bradul”, cor mixt, de Hauptmann;

b, „Nu-î dreptate nu-î”, cor mixt de G. Dima.

b, Teatru.

„IDIL la ȚARĂ”,

comedie într'un act după Juin și Flerx, localizată de Maria Baiulescu.

Berbec, proprietar --- dl Nicolae Roman.

Smaranda, soția lui Berbec doamna Aurelia Popp.

Dăncescu, vărul lui Berbec dl Iuliu Crișan.
Vas. Coteș, neguțator --- dl Alex. Pălăgeș.
Tinca, soția lui Coteș --- dșoara Alexandrina Aitean.
Mărioara, orfană sub tutela lui Dăncescu --- dșoara Letiția Calefariu.
Costică Roșian, nepotul lui Dăncescu --- dl Dumitru Borcea.
Petrea, servitor --- * * *
Un împărțitor de scrisori * * *

După teatru, dans.

Prețurile de intrare pentru concert, teatru și dans.

Loc I. (șirul I, II și III.) de persoană 1 fl. 50 cr.

Loc II. (șirurile 4—10 de persoană 1 fl. Loc III. (șirurile 11—14) de persoană 80 cr. Partere 50 cr.

Bilete pentru banchet, concert, teatru și dans se află de vânzare în localul Casinei române din loc.

III. Luni, la 19/31 iulie a. c.

1. La orele 10 ședința a doua.

2. După prânz va avea loc: Petrecerea populară.

a, la orele 2 p. m. pornirea convoiului, cu muzica în frunte din piață la „Neted”;

b, la „Neted” se vor juca jocurile Călușerul, Bătuta și Bréul de mai mulți călușeri din loc și eventual și din comunele vecine, apoi jocuri populare, cântări etc.

3. La orele 8 seara, întoarcere în comună cu muzica și continuarea petrecerii în Pavilionul helvețian.

La cas de timp nefavorabil, petrecerea se va ține în Pavilionul helvețian. Intrarea e liberă.

IV. Marți, la 20 iulie (1 august) a. c.

Arătându-se dorințe, se vor face excursiuni la „Fântâna Folti” sau „Crinți”.

Biuroul de informațiuni se află permanent în localul Casinei române din loc, în zilele cât durează serbările.

Comitetul arangiator roagă pe toți partinitorii culturii poporului român a participa la această adunare generală și la festivitățile arangiate în giurul ei, fără altă invitare specială.

Săliște, la 1/13 iulie 1899.

Pentru comitetul arangiator:

D. BANCUI,
președinte.

DUMITRU MOSORA,
secretar.

La țară.

— La ilustrația noastră. —

Fericitul orășan ș-a trimis toată familia la țară, el însuș nu-și poate părăsi biuroul și vine numai duminica. Atunci aduce tot felul de surprinderi, dar și densus e întimpinat cu toată dragostea. Neveasta îi ofere un păhărel cu vin, câtă vreme fetele curioase se uită ce le-a adus.

LITERATURĂ.

Manuscrise inedite de ale lui Eminescu. Se vede că articolul „La cine sânt manuscrisele lui Eminescu” reprodus și de noi, în nr. 26 al „Familiei”, a avut resunet dorit, căci „Epoca” din București ne surprinde cu următoarele rânduri: „Un corespondent anonim ne scrie, că manuscrisele remase de la Eminescu, manuscrise cari se perduseră un moment, s'au găsit.

Sunt în păstrarea unei persoane „foarte cum se cade” și vor fi date în curând la iveală. Aceste manuscrise conțin după scrisoarea anonimului: „Amintiri despre Schiller”, „Ce este o iubire?” „Ce este Dumnezeu?” „Ce este femeia?” „Jonvil și Didina”, „Închipuirea și nebunia”, „Facerea lumii”, „Mombhada și gelosia”, 48 de poezii istorice și filosofice”. Ne pare bine, că manuscrisele „s’au găsit” și dorim să se publice cât mai degrabă, căci ele întregesc figura literară a poetului, pe care toți voim s’o avem completă.

Academia Română a ținut vineri la 2/14 iulie ședință publică. Cu asta ocaziune s’au făcut următoarele comunicări: Dl Gr. G. Tocilescu: Stațiunii preistorice, valuri și cetăți romane de curând descoperite între Giurgiu și Brăila”; dl V. A. Urechii: „Din domnia lui Grigore Dimitrie Ghica (1822—1828).”

Scrisoarea lui Eminescu adresată în 1883 dlui Iosif Vulcan, publicată în numărul 26 al revistei noastre, dedicat memoriei marelui poet, a deșteptat atențiunea multor cercuri. „Tribuna Poporului” a reprodu-o întreagă cu următoarea introducere: „Familia”, aceasta vechiă și prețuită revistă literară, căreia dl Iosif Vulcan, membru al Academiei Române, i-a sacrificat așa dicând întreaga viață, numărul ce ne sosește ați îl consacra întreg memoriei marelui poet Mihail Eminescu. Între altele publică și următoarele dintr’o epistolă ce neuitatul poet a scris (la 1883) dlui Vulcan”. (Urmează scrisoarea.) — „Telegraful Român” scrie acestea: „Familia” ce ne sosește ați, și-a dedicat întreg numărul memoriei lui Eminescu, din incidentul împlinirii a 10 ani de la moartea poetului. Publică o scrisoare inedită a poetului, prin care mulțumia dlui Vulcan pentru onorarul ce i-a trimis pentru poezii primite, primul onorar ce poetul l-a primit pentru lucrările sale literare. Are apoi ultimele poezii alui Em. publicate în „Fam.”, alți articoli de Eminescu și despre el, și fotografia lui, mărită după una mică, bine reușită”. — „Tribuna” semnalând publicarea acelei scrisori, revine în nr. de la 2/14 iulie, și scrie: „Cea mai frumoasă sârbare aniversară a făcut-o înse „Familia” noastră din Oradea-mare, care întreg numărul din urmă l-a dedicat memoriei lui Eminescu, care i-a dat „Familiei” un titlu de glorie, publicându-și prin ea cele dintâi versuri. Sunt în numărul acesta al „Familiei” mulți articoli interesanți. Unul înse cu deosebire se distinge. Prin el poetul pesimist ni se prezintă într’o lumină mai simpatică, mai plăcută inimii noastre, a celor de dincoace. În acest articol se descopere o notă a caracterului lui Eminescu, care n’a fost pusă destul în evidență: naționalismul lui. Articolul e scris de — însuș Eminescu, de aceea e cu atât mai prețios. Îl dăm aci întreg, regretând un singur lucru, că e așa de scurt, că o parte s’a pierdut. Iată scrisoarea lui Eminescu, adresată în 1883 dlui Iosif Vulcan: (Reproducând scrisoarea, „Tribuna” încheie:) „Această descoperire, această mărturisire proprie ne arată pe poetul filosof, pesimist, pierdut în scrutări profunde, într’o lumină nouă, care nu va scăpa celor ce îl vor mai aprecia. În Eminescu, cel mult deplâns de toți, regăsim prin această scrisoare un nou element, o nouă persoană: pe naționalistul, care ne iubii, ne aprecia, și care pagubă că n’a trăit mai mult între noi. Ați deplângem pierderea lui mai dureros ca altă-dată. Să fi trăit și acum, de sigur ne-ar mai fi dat vre-o „Doină” ori vre-o satiră, cum e cea a treia, care așa de potrivit sbicuește superficialitatea și demagogia în politică... Dl Vulcan a făcut un bun serviciu literaturii, scoțând

la lumină acest document, care e cea mai potrivită contribuție de pietate a „Familiei” într’u amintirea genialului măiestru al literelor române”.

Anuarul II al Societății pentru crearea unui fond de teatru român, pe anul 1898—99 pe care l-am semnalat în nr. trecut, este o viuă dovadă a progresului ce face aceasta Societate. Progresul acesta se manifestează și prin cuprinsul Anuarului, care a primit rubrici nouă și astfel devine o icoană și mai completă a mișcării teatrale la noi. Sub impresiunea acestui progres scrie harnicul secretar al comitetului, dl Vasile Goldiș, în prefață, că „nu mai e de tot departe timpul, când fruntașii neamului nostru vor pute să înceapă chibzuirea, cum să îndeplinească realizarea frumosului nostru ideal”. Anuarul ne dă nu numai actele adunării generale din Hațeg, și anume: discursul de deschidere al președintelui Iosif Vulcan, lucrarea dlui Sextiliu Puscariu intitulată „Din tainele culiselor” ce-tită la acea adunare, procesele verbale, raportul secretarului și al cassarului, toate cunoscute și din revista noastră, apoi vocile de presă despre adunarea din Hațeg, comitetul și membrii Societății, — dar totodată începe să ofere publicului și istoricul mișcării teatrale la noi Români dincoace de Carpați. Acesta se deschide cu anul trecut, poartă titlul „Mișcarea teatrală la noi în anul 1898” și e scris cu atâta pătundere și căldură, că trebuie să aducem autorului, dl Vasile Goldiș, intimele noastre felicitări. Ne vom face plăcerea a reproduce în nr. viitor întregul articol, de aceea nu-i dăm acuma resumatul. Ceea ce mai relevăm din acest Anuar, este seria de biografii ale membrilor fondatori ai Societății. Comitetul a luat încă mai de mult hotărârea, ceea ce s’a și executat, ca la membrii fondatori introduși în cartea de aur a Societății să le scrie și o scurtă biografie, „resplată bine meritată pentru densii și material pentru istoria viitoare a culturii neamului nostru”. Mai târziu, comitetul a mers cu un pas mai departe și a decis să publice acele biografii, însoțite cu portrete, în Anuar, însărcinând cu redactarea lor pe secretarul, care a și început publicarea în Anuarul acesta, sub titlul: „Biografiile membrilor fondatori ai Societății pentru crearea unui fond de teatru român”. Prima serie cuprinde biografiile și portretele a doi-spre-zece membri fondatori, al căror nume l-am publicat în nr. trecut. S’a avut în vedere, încât a fost cu puțință, vechimea înscrierii de membri și rolul ce l-au avut la înființarea Societății. Celelalte biografii și portrete vor urmări în anii viitori. În resumat. Membrii Societății pentru fond de teatru român, cari primesc Anuarul, vor avea o lectură interesantă.

TEATRU.

Societatea pentru fond de teatru român. Dl dr. Zosim Chirtop, avocat în Câmpeni, s’a înscris cu 100 fl. membru fondator al Societății pentru crearea unui fond de teatru român.

Teatrul Poporal din Bucurnșci, despre care am scris în nr. trecut, are să fie o instituțiune în adevăr națională. Precum vedem din proiectul de statute, scopul acestui teatru este: a, a desvoltă în popor gustul pentru teatru prin reprezentarea de piese cu subiecte patriotice, instructive și morale; b, a stimula autorii dramatice și compozitorii români la lucrarea pieselor

originale ; c, a adună la un loc artiștii de talent, răspândiți prin țară și a contribui la dezvoltarea mai departe a talentului lor ; d, a deschide cariera dramatică a elevilor distinși ce vor eși din Academia de muzică și artă dramatică. *Repertoriul.* Pe scena teatrului popular se vor reprezenta : a, piese originale în proză sau versuri cu caracter patriotic, moral și instructiv. Traducerile și localisările nu sunt admise decât în cazuri ce totul excepțional, care să corespundă scopului acestui teatru. b, Opere comice, operete și vodevile originale. Traducerile nu vor fi introduse în repertoriu, decât când piesele originale nu vor fi indigestibile ca să completeze repertoriul unei stagiuni. Odată repertoriul format și stabilit pentru stagiune, se va fixa ordinea pieselor ce trebuiesc jucate, al căror rând nu se va pute schimba decât dacă autorul cu drept anterior va conveni să cedeze rândul. Nimeni din reprezentanții teatrului, începând de la director și până la cel din urmă funcționar al instituției, nu vor pute prezenta localisări sau traduceri ale lor, sau descoperite ca atare ; vor pute înse reprezenta piese absolut originale, ținându-se înse cel mai strict control ca reprezentanții instituției să nu se poată folosi de situația lor spre a-și introduce operele în dauna comunității autorilor, așa ca piesele celor dintâi să fie admise numai dacă valoarea lor e incontestabilă. Precum vedem, inițiatorii s'au silit să prevadă și să înlăture abuzurile cari au compromis prosperitatea Teatrului Național. Precum aflăm, societatea Teatrului Popular și a Academiei de muzică și artă dramatică s'a constituit în mod legal în 28 iunie (10 iulie). Subscrierea primei emisiuni de 200.000 lei a început deja și vârsămintele se fac cu începere de la 1/13 iulie la Banca Poporului. Comitetul dirigent al Societății Teatrului popular s'a întrunit în săptămâna trecută spre a alege și a fixa locul unde se va clădi Teatrul Popular și Academia de muzică și artă dramatică. Totodată a hotărât persoanele care vor compune direcția și comitetul teatrului. În curând direcția teatrului nou va publica un apel către toți autorii dramatici români, rugându-i să înceapă de pe acum la piesele ce vor trebui să formeze viitorul repertor.

MUSICĂ.

Concert la Arad. În prima august n., cu ocaziunea instalării Pr. SSale părintelui episcop Iosif Goldiș, tinerimea română din Arad va aranja acolo, în otelul „Crucea Albă“ un concert cu concursul domnișoarei artiste Aurelia Cionca, pianistă. Programa : 1. Chopin : „Rondo“ op. 16. a, Andante, b, Più mosso, c, Allegro vivace. Executat la pian de dșoara Aurelia Cionca. 2. Meyerbeer : a, „Lied des Pagen“ din opera „Hugenoții“. Cavadia : b, „Sărutul“, romanță. Cântate de dșoara Felicia Beleş, cu acompaniamentul dnei Hermina Lazar n. Papp. 3. Liszt : „Rapsodia nr. 12“, executată de dșoara Aurelia Cionca. 4. Schubert : „Impromptu“ op. 142 nr. 3. cu cinci variațiuni, executată de dșoara Aurelia Cionca. 5. Liszt : „Rossignol“ (Privighetoarea), executată de dșoara Aurelia Cionca. 6. Verdi : Fragment din opera „Il Trovatore“. Mureșianu : „Potpourri românesc“ (Al doilea). Executate pe violină de dl Silviu Pop, acompaniat de dna Hermina Lazar n. Papp. 7. Lubicz : „Rapsodie românească“ nr. 1. Executată de dșoara Aurelia Cionca. Începutul la 5^{1/2} ore seara.

Programa concertului din Sălnă, despre care se vorbește în primul nostru Salon, a fost următoarea : 1,

„Senin și furtună“, executat de corul vocal sub conducerea dlui G. Miculaș. 2, „Ochi albaștri“, de I. Dorian, muzică de L. Denza, cântată de dșoara Adela Trif, acompaniată de dna Laura Borbola. 3, „Concert Etude“, op. 23 de Rubinstein ; Caprice espagnole, de Moszkowsky. Jocuri românești executate pe pian de dna Laura Borbola. 4, Din opera de Auber : „Muta din Portici“, solo de dșoara M. Anna Ferentiu. 5, „Ruga mamei“, baladă de Alberti, pe românește de Lucreția Rudow-Suciu, declamată de dșoara Marietta I. Iernea. 6, „Trio B. dur“ de Mozart, executat de dna Laura Borbola, dnii : Augustin Ferentiu și Desideriu Borbola tin. 7, „Ce te legeni codrule“ de M. Eminescu, muzica de Scheletti, cântată de dșoara Adela Trif cu acompaniarea dnei Laura Borbola. 8, „Un salut de noapte“ executat de corul vocal.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Chirotonirea noului episcop al Aradului. Chirotonirea intru episcop al Prea Cuvioșiei sale părintelui arhimandrit Iosif Goldiș s'a făcut duminica trecută la Sibiiu, de către Eminentă Sa Înalt preasfințitul arhiepiscop și mitropolit Ioan Mețianu cu împreună lucrarea Prea Sfinției Sale părintelui episcop al Caransebeșului. La miașădi mitropolitul a dat o masă.

Școala comercială română din Brașov. Am primit la redacție : Anuarul școalei comerciale superioare greco-orientale române din Brașov, pe anul XXX al existenței sale. Anul școlar 1898—9. Publicat de Arseniū Vlaicu director*. Anuarul începe cu o lucrare intitulată „Alegerea carierelor“ de Arseniū Vlaicu ; apoi urmează Discursul festiv ținut de directorul A. Vlaicu la încheierea anului școlar 1897/98. Personalul didactic se compune din 9 profesori și un catechet. Numarul elevilor înmatriculați a fost 88.

C E N O U.

Hymen. Dl Ioan Fedor, profesor la gimnaziul din Blaș, și dșoara Elena Laura Csato, fiica regretatului Ludovic Csato, fost avocat archidiecezan în Blaș, își vor serba cununia la 6 august n. în catedrala din Blaș. — Dl dr. Leo Parasca și dșoara Valentina Penciu ș-au serbat cununia luni la 17 l. c. în Sibiiu. — Dl Petru de Petric și dșoara Maria N. Sfetea s'au logodit în Brașov. — Dl David Ionescu, funcționar de vamă în Predeal, s'a cununat cu dșoara Paulina Pipoș în Deva.

Adunarea generală a Asociațiunii la Deva a pus în mișcare pe fruntașii români de acolo. Încă în luna luna lui mai s'a ales un comitet care să conducă primirea și să aranjeze festivitățile sociale. Comitetul stă din următorii dñi : președinte dl Francisc Hossu Longin ; vice-președinți dnii George Romanul și dr. Alexandru Hossu ; secretari dnii : Dionisie Ardelean și Alexandru Moldovan jun., iar membri în comitet dnii : George Nicoară, George Ghilă, Benjamin Pop, Alexandru Schuster, dr. George Wilt, Alexandru St. Șuluțiu, Iustinian Moldovan, Ulpiu Almășescu, Toma Roșu, Alexandru Stanciu și Romul Popa. Comitetul acesta s'a pus pe lucru, pentru ca succesul adunării să fie complet. Va fi un concert, pentru care s'a angajat cele mai distinse talente muzicale ce avem. Va fi și bal. Se va ține o expoziție de industrie casnică

de pe teritoriul comitatului Hunedora. S'aŭ luat măsură, ca fiecare comună să fie represitată prin cel puțin câte patru țărani în costumul din partea locului. Adunarea generală se va ține la 27 și 28 august. st. n.

Desvélirea bustului lui Enachiță Văcărescu, autorul primei gramatici române, s'a făcut, în București la Ateneul Român în sâmbăta trecută. Solemnitatea a fost deschisă printr'o cuvântare de dl V. A. Urechia, care a vorbit despre Enachiță Văcărescu, arătând marile sale merite literare și patriotice. Apoi a vorbit dl Gr. G. Tocilescu din partea Academiei Române, dl C. Stăncescu din partea Ateneului Român, dl Mihail Vlădescu din partea Ligei, studentul C. Naum din partea societății Macedo-Române. Bustul e făcut din bronz, pedestalul de peatră. Are următoarea inscripție: „Enachiță Văcărescu † maiu 1797. Singurele steagul Ligei și al societății Macedo-Române, erau. Coroane aŭ fost din partea Ateneului Român, a ministerului instrucțiunii publice cu următoarea inscripție: Luî Enachiță Văcărescu, „Nemuritorul cinstitor al patriei și limbei Române“.

Despărțemintele Asociațiunii. *Despărțemântul Turda* va ține adunarea sa generală în Turda, la 6 august n.; director dl Artemi Codarcea, secretar dl dr. Eugen Pătăceanu. — *Despărțemântul Năsăud* va avea adunarea sa generală în Năsăud la 6 august n. sub presiul dluî dr. Ioan Pop, notar dl Virigl Șotropa. — *Adunarea despărțemântului Sibiu* ținută la Poplaca, după cum aflăm din „Tribuna“ și „Telegraful Român“ a fost foarte slab cercetată, poporul n'a arătat interes pentru ea. — *Despărțemântul Alba-Iulia*, care a adormit, are să l trezească dl dr. Cornel Diaconovich, emis de comitetul central spre a reconstrui despărțemântul, în locul dluî N. Ivan, care a declinat aceasta onoare. — *Un nou despărțemânt* are să se facă la Panciova, pentru care comitetul a rugat pe dl Damian Popescu preot în Ovcea. — *Despărțemântul Abrud* va ține adunarea sa generală în comuna Lupșa la 11/23 iulie, sub presiul dluî dr. Basiliu Preda, secretar dl Demetriu Goia. — *Despărțemântul Oravița* își va ține adunarea generală în Cacova la 6 august n. sub presiul dluî E. Trăila, secretar dl Ioan Perian.

Petrecere cu dans la Arad. Tinerimea română din Arad va arangia la 1 august, din incidentul instalării noului episcop Iosif Goldiș, petrecere cu dans, în sala din pădurița orașului. Comitetul e compus astfel: Ioan Rațiu president, Romul Roșescu vice-presid., Axente Secula vice-presid., Ioan Moldovan secretar, Iuliă Coste secretar, Vasile Avramescu controlor, Cornel Pavlovici casar. Membri: Vasile Arjoca, Alexiu Babescu, Sever Barbura, Valeriu Bejan, George Boamben, Teodor Burdan, Emil Coste, Aurel Crișan, Ioan Dejenar, Emil Doje, Aurel Grozda, Cornel Iancu, Cornel Lazar, Trifon Lugoșan, Liviu Magdu, Vincențiu Marcovici, Valeriu Milovan, Petru Minișan, Ioan Niga, Nerva Oncu, Virgil Paguba, Silviu Pop, Cornel Popescu, Atanasiu Popovici, Eugen Popovici, George Popovici, Nicolae Siclovan, dr. Iulian Suciu, Ilie Ursu, Augustin Venter, Nicolau Vulpe. Venitul curat e destinat în favorul „Asociațiunii naționale“ din Arad. Inceputul la 8½ seara.

Numiri la judecătoria. *Dl Petru Ungur*, subjude la judecătoria cercuală din Brașov, a fost numit jude la tribunalul regesc din Kézdi-Vásárhely. — *Dl dr. Pompeiu Misca*, notar la tribunalul din Deș, s'a numit

subjude la judecătoria cercuală din Sighișoara. — *Dl Aurel Bârșan*, vice-notar la tribunalul regesc din Seghedin, a fost înaintat subjude la judecătoria cercuală din Bătană.

Palat Național în Cernăuți. La Români din Bucovina se manifestează de un timp încoacî o viuă mișcare culturală. De curând Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina a decis să clădească un „Palat Național“. Spre acest scop a însărcinat comitetul să facă apel la publicul român, invitându-l a contribui. S'aŭ și subscris numai decât 1210 fl. Dumnezeu s'ajute!

Noul primar al Bucureștilor. *Dl Barbu-Stefanescu Delavrancea* a fost ales primar al capitalei Bucureștilor, iar ministeriul de interne a confirmat aceasta alegere. Prim-ajutor a fost ales dl Paul Arion, pe care ministeriul asemenea l-a confirmat.

Petreceri de vară. *La Lugoș* tinerimea română universitară va arangia la 29 iulie n. petrecere în grădina otelului Concordia. Comitetul arangiator e constituit astfel: Tiberius Brediceanu, president; Romulus Radu, cassar; Const. Ignea, secretar. Membrii în comitet: G. Adam, Virgil Beșan, Mihai Brădicean, Vasile L. Brădiceanu, Caius Brediceanu, I. Cimponeriu, Aurel Ijac, Nic. Inoescu, Nic. Ioanoviciu, dr. Cornel Jurca, Cornel Lupea, Victor Madincea, Petru Maier, dr. Pompei Marcu, Dragutin Milcoviciu, Emil Svetcu, Const. Missits, Nicolae Petrovici, dr. Is. Pop, Nic. Proșteanu, Oc. Proșteanu, Nic. Stoia, Const. Tunei, Tr. Vuia. Venitul curat e destinat „Reuniunii române de lectură din Lugoș“. În cas de timp nefavorabil petrecerea se va amână pe sâmbăta viitoare. — *La Năsăud* tinerimea universitară română va arangia la 6 august n. petrecere cu joc în sala de gimnastică de la gimnasiu. Venitul curat e destinat parte pentru ajutorarea școlărilor săraci de la școala elementară română și confesională gr. cat. din loc, parte pentru înființarea de bibliotecă poporale. — *La Lăpușul-unguresc* se va arangia în 6 august n. petrecere de vară în sala otelului Vurscher, în folosul școalei gr. cat. române de acolo. — *În Tirimă-mare* se va da de cătră inteligența română de acolo și din împregiurime, la 6 august n., o petrecere în grădina școalei române gr. cat. pentru edificarea casei parohiale.

Cercetări prin bibliotecă. Dl dr. P. Syrcu, profesor la universitatea din Petersburg, are să facă și anul acesta o călătorie de studiu. De asta-dată are să viziteze bibliotecile din Serbia și Dalmația; apoi va merge la Roma și de acolo la Muntele Athos. Dsa a trecut ăilele acestea prin Cernăuți, unde a făcut visite fruntașilor români.

A murit: *Vasiliu Lazar*, avocat în Vașcău, la 14 iulie, în etate de 72 ani, lăsând în doliu familie mare și mulți consăngenii.

Călinarul săptămânei.

Dum. a V-a, după Rosalii, Ev. dela Mateiu, c. 8, gl. 4, a inv. 5.

Țina sept.	Călinarul vechiu	Călind. nou	Soarele.
Duminecă	11 Ma. t. Eufemia	23 Apolonia	4 9 7 51
Luni	12 M. Proclu și Ilarie	24 Christiania	4 10 7 50
Mărti	13 † Sob. Arch. Gavr.	25 Iacob Apost.	4 11 7 49
Mercuri	14 S. Ap. Achila	26 Ana	4 12 7 45
Joi	15 MM. Ghiric și Iudita	27 Berhold	4 13 7 46
Vineri	16 Mart. Antinogen	28 Inocențiu	4 14 7 44
Sâmbătă	17 † Mart. Marina	29 Marta	4 15 7 87

Proprietar, redactor respunțător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)